



## DEN FELLES DIALEKTA

# Totninger er også hed(e)markinger

■ Geir Vestad skrev 31. mai i HA om «villtorninger» som synger vakre sanger på «totenskk».

Han har oppdaget at Toten-dialekten høres til forveksling ut som «hedmarkskk» (og mener da antagelig dialekten i distriktet Hedmarken, som er markant forskjellig fra dialekten ellers i Hedmark fylke).

Distriktet Hedmarken, eller Hedemarken (med e etter d, som vi kunne skrive før 2003, men som ikke er korrekt skrivemåte i dag), består av kommunene

Stange, Hamar, Løten og Ringsaker.

Distriktet har gitt navn til Hedemarks Amt som ble skilt ut fra Opplandenes Amt i 1781 – selv om Hedemarken utgjorde bare en meget liten del av amtet.

I 1919 skiftet amtet navn til Hedmark fylke. Men i gamle dager, før Hedemarks Amt ble opprettet, hørte bygdene på vestsiden av Mjøsa også med til Hedemarken eller Heimdorik.

Totninger var således også «heidner», likeså gjøvikinger,

birtinger, vardølvinger, einaværingger, kolbuinger og snertingdøler.

■ Det er derfor ikke merkelig at man snakker Hedemarksdialekt på Toten. Mjøsa har aldri vært noen dialektgrense. Snarere tvert om; innsjøen har til alle tider vært ferdselsveien som bandt naboer sammen, og folk på vestsiden av Mjøsa snakker derfor samme vakre dialekt som folk på østsiden av Mjøsa. Betegnelsen «hedmarksdialekt» (eller «hedemarksdialekt») er ingen god betegnelse. Dialektområdet omfatter også bygdene på vestsiden av Mjøsa, og en mer presis betegnelse er «mjøsdialekt».

Det er stadig færre som snakker mjøsdialekt, men mange har oppdaget at dialekten er meget velegnet til sang.

Bokmål og nynorsk er skriftspråk, men sanger skal synges, og man bør bruke et muntlig språk. Og mjøsdialekten er meget muntlig og treffende. Her er en liten dialektprøve:

Bonde på bytur

Mel: Min fader var vokter på Halten fyr ...

En bonde på bytur fekk mot-orstopp.

Hærn sto midt i gata og folk stoppa opp.  
Dom glana og lo, og en bymann hærn sa:

– Bilen er slitte og vil itte dra.

– Jommen drar'n, sa bonden Kragh.

æll kopen i by'n har'n dri hit i dag.

Ole R. Østby